

RAČUNOVODSTVO I BANKARSTVO

Dr Radoslav Stefanović*

OPŠTEPRIHVAĆENI RAČUNOVODSTVENI PRINCIPI (GAAP) SAD: RAZVIJANJE, USLOVLJENOST I SADRŽINA

Rezime – Opšteprihvaćeni računovodstveni principi (GAAP) SAD predstavljaju računovodstvene smernice za pripremanje finansijskih izveštaja. Oni igraju ključnu ulogu u finansijskom izveštavanju SAD, jer definišu prihvatljive računovodstvene prakse.

Generalno, GAAP SAD se smatraju "svetskom klasom" u pogledu kvaliteta. Kao rezultat, mnoge multinacionalne korporacije koriste, u međunarodnom (transnacionalnom) finansijskom izveštavanju, GAAP SAD, za pripremanje sekundarnih finansijskih izveštaja – izveštaja za inostrane čitaoce (korisnike).

Ključne reči: računovodstveni principi, finansijski izveštaji, finansijsko izveštavanje, multinacionalne korporacije.

Abstract – U.S. Generally accepted accounting principles (GAAP) are accounting guidelines for preparing financial statements. They play key role in U.S. financial reporting, because they define acceptable accounting practices.

Generally, U.S. GAAP are regarded as "world class" in quality. As a result, many multinational corporations use, in international (transnational) financial reporting, U.S. GAAP for preparing secondary financial statements – statements for foreign readers (users).

Key words: accounting principles, financial statements, financial reporting, multinational corporations.

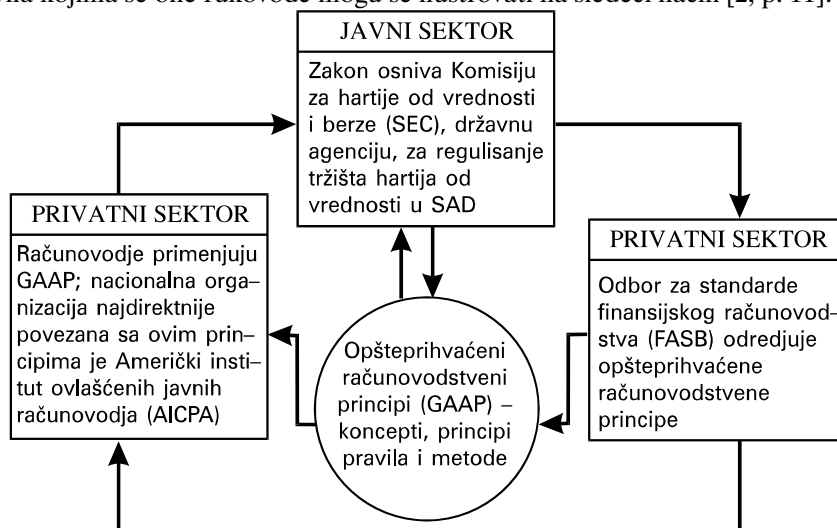
---

* Vanredni profesor, Ekonomski fakultet, Kragujevac

*"Opšteprihvaćeni računovodstveni principi (GAAP)
- Računovodstveni standardi i principi razvijeni u računovodstvenoj praksi ili ustanovljeni od autoritativne organizacije" [3, p. 20].*

Praksa finansijskog izveštavanja u SAD zasniva se na setu veoma brojnih i detaljnih računovodstvenih smernica. Sveobuhvatan, zajednički naziv ovih smernica, koje uključuju koncepte, principe, pravila i metode, jeste opšteprihvaćeni računovodstveni principi (Generally Accepted Accounting Principles – GAAP). Kao konstitutivni elementi računovodstvene teorije, GAAP usmeravaju aktivnosti računovodja u identifikovanju, merenju i komuniciranju finansijskih informacija, čime se obezbeđuje logičan okvir za računovodstvenu praksu. Zbog toga što kroz usmeravanje aktivnosti računovodja jasno definišu prihvatljive računovodstvene prakse, GAAP igraju ključnu ulogu u finansijskom izveštavanju.

Dominantan uticaj na finansijsko izveštavanje u SAD, koji se ostvaruje posredstvom GAAP–a, danas ima Odbor za standarde finansijskog računovodstva (Financial Accounting Standards Board – FASB), kao regulatorno telo u privatnom sektoru. Pri tome, u profesionalnom regulisanju finansijskog izveštavanja FASB tesno saradjuje sa Komisijom za hartije od vrednosti i berzu (Securities and Exchange Commission – SEC) i Američkim institutom ovlašćenih javnih računovodja (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA). Relacije izmedju ovih, ključnih računovodstvenih organizacija u SAD i pravila kojima se one rukovode mogu se ilustrovati na sledeći način [2, p. 11]:

Osim što predstavljaju idejnu osnovu finansijskog izveštavanja u SAD, GAAP SAD se još primenjuju i u međunarodnom (transnacionalnom) finansijskom izveštavanju – finansijskom izveštavanju do koga dolazi kada multinacionalne korporacije svoje finansijske izveštaje šalju na čitanje korisnicima drugih zemalja – inostranim čitaocima. U cilju što adekvatnijeg zadovoljenja informacionih potreba inostranih korisnika, a pre svega investitora i kreditora, multinacionalne korporacije mogu preduzeti različite prilaze prilagodjavanja u pogledu jezika, valute i računovodstvenih standarda koji se koriste u pripremanju finansijskih izveštaja. Jedan od pet mogućih prilaza prilagodjavanja, u kome GAAP SAD mogu da nadju svoju primenu, jeste pripremanje sekundarnih finansijskih izveštaja [1, p. 57].

Prema ovom, nesporno najpotpunijem prilazu prilagodjavanja, pored finansijskih izveštaja namenjenih domaćim korisnicima (korisnicima u svojim zemljama) – primarnih finansijskih izveštaja, multinacionalne korporacije uporedo sastavljaju i izveštaje namenjene inostranim korisnicima (korisnicima drugih zemalja) – sekundarne finansijske izveštaje. Glavna razlika između primarnih i sekundarnih finansijskih izveštaja sastoji se u upotrebi različitih računovodstvenih standarda za njihovo sastavljanje. Naime, dok za sastavljanje primarnih finansijskih izveštaja korporacije koriste računovodstvene standarde svojih zemalja – domaće standarde, dotle za pripremanje sekundarnih finansijskih izveštaja one u potpunosti koriste neki drugi set računovodstvenih standarda – tuđe standarde. Baziranje sekundarnih finansijskih izveštaja na tuđim, a ne domaćim, računovodstvenim standardima upravo i čini suštinu ovog prilaza prilagodjavanja multinacionalnih korporacija u međunarodnom finansijskom izveštavanju.

U praksi se, u okviru drugog seta računovodstvenih standarda – tuđih standarda, najčešće radi o korišćenju ili opšteprihvaćenih računovodstvenih principa (GAAP) SAD, što se vezuje za japanske multinacionalne korporacije ili računovodstvenih standarda Međunarodnog komiteta za računovodstvene standarde (International Accounting Standards Committee – IASC) – međunarodnih računovodstvenih standarda, što je, pak, karakteristično za evropske multinacionalne korporacije. Pri tome, treba imati u vidu konstataciju da "postoji samo nekoliko važnih slučajeva u kojima U.S. GAAP dolaze u sukob sa IASC standardima" [1, p. 61]. Inače, svoju veoma široku upotrebu u međunarodnom finansijskom izveštavanju, a u kontekstu razmatranog prilaza – sastavljanja sekundarnih finansijskih izveštaja multinacionalnih korporacija, GAAP SAD zasnivaju na, po nama, gotovo jedinstvenom gledištu u računovodstvenoj literaturi, koje glasi: "U.S. GAAP su najdetaljniji i najsveobuhvatniji u svetu i generalno se smatraju "svetskom klasom" u pogledu kvaliteta" [1, p. 61].

S obzirom da GAAP SAD predstavljaju srž svetske računovodstvene teorije i sve širu osnovu prihvatljive prakse međunarodnog finansijskog izveštavanja, kraći osvrt na njihovo razvijanje, a pre svega njihovu uslovljenost i sadržinu smatramo neophodnim. Smatramo, takodje, da za svrhe elementarnog upoznavanja sa pomenutim, najvažnijim pitanjima u vezi GAAP SAD veoma korisno može da posluži Dodatak (Appendix) C "Rezime opšteprihvaćenih računovodstvenih principa (GAAP) (Summary of Generally Accepted Accounting Principles (GAAP))", sadržan u već citiranom univerzitetskom udžbeniku poznatih američkih profesora, Harrison-a i Horngren-a. Sa takvim ubedjenjem, prevod integralnog teksta pomenutog dodatka [2, pp. 729-730] dajemo u nastavku ovog napisa.

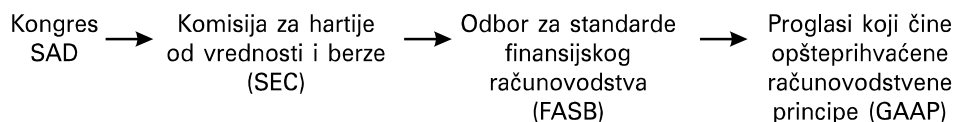
Rezime opšteprihvaćenih računovodstvenih principa (GAAP) (Summary of Generally Accepted Accounting Principles – GAAP)

Svaka tehnička oblast ima profesionalne asocijacije i regulatorna tela koja usmeravaju praksu profesije. Računovodstvo nije izuzetak. U SAD, opšteprihvaćeni računovodstveni principi (GAAP) su najviše pod uticajem Odbora za standarde finansijskog računovodstva (FASB). FASB ima sedam članova sa punim radnim vremenom i brojni personal. Svoju finansijsku podršku dobija od profesionalnih asocijacija, takvih kao što je Američki institut ovlašćenih javnih računovodja (AICPA).

FASB je nezavisna organizacija, bez državnih ili profesionalnih afilijacija. Proglasi FASB-a, nazvani *Izveštaji o standardima Finansijskog računovodstva (Statements of Financial Accounting Standards)*, specificiraju računovodstveni tretman određenih poslovnih transakcija. Svaki novi *Standard (Standard)* postaje deo GAAP-a, "računovodstvenog zakona zemlje". Kao što naši zakoni stiču autoritet prihvatanjem od strane ljudi, GAAP zavise od opšteg prihvatanja poslovne zajednice. Kroz ovu knjigu, pozivaćemo se na GAAP kao podesan način za funkcionisanje finansijskog računovodstva.

Konačnu odgovornost za ustanovljavanje računovodstvenih pravila za kompanije posedovane od opšte investicione javnosti Kongres SAD je preneo Komisiji za hartije od vrednosti i berze (SEC), državnoj agenciji, koja reguliše

promet plasmanima. Međutim, mnogo od svoje moći donošenja pravila SEC je delegirala na FASB. Tok autoriteta za razvijanje GAAP je sledeći:

Svrha finansijskog izveštavanja (The Objective of Financial Reporting)

Glavna svrha (primarni cilj) finansijskog izveštavanja je da obezbedi informacije koje su korisne za donošenje investicionih i kreditnih odluka. FASB veruje da računovodstvene informacije mogu biti korisne za odlučivanje samo ako su *relevantne, pouzdane, uporedive i konzistentne*.

Relevantne informacije su korisne za predviđanje i ocenu prošlih performansi – to jest, informacije poseduju povratnu vrednost. Na primer, obelodanjivanje profitabilnosti svake od poslovnih linija PepsiCo je relevantno za ocenu kompanije od strane investitora. Da bi bile relevantne, informacije moraju biti blagovremene. *Pouzdana* informacije su oslobodjene značajnih grešaka – to jest, one poseduju validnost. Takodje, one su oslobodjene od pristrasnosti (predrasuda) pojedinačnog gledišta – to jest, one su potvrdive i neutralne. *Uporedive i konzistentne* informacije mogu biti komparirane iz perioda u period, čime se pomaže investitorima i kreditorima da prate progres entiteta tokom vremena. Ove karakteristike se kombinuju prilikom uobličavanja koncepata i principa koji čine GAAP. Naredni pregled sumira koncepte i principe koje je računovodstvo razvilo u obezbedjenju informacija korisnih za odlučivanje.

*Rezime važnih računovodstvenih koncepata, principa
i finansijskih izveštaja
(Summary of Important Accounting Concepts, Principles,
and Financial Statments)*

Koncepti, principi i finansijski izveštaji (Concepts, Principles, and Financial Statements)	Kratak rezime (Quick Summary)
Koncepti (Concepts)	
Koncept entiteta (Entity concept)	Računovodstvo postavlja medju (granicu) oko svake organizacije koja je predmet posebnog (odvojenog) izveštavanja.
Koncept kontinuiteta (Going concern concept)	Računovodje pretpostavljaju da će biznis nastaviti sa poslovanjem u predvidivoj budućnosti.
Koncept stabilne monetarne jedinice (Stable monetary unit concept)	Računovodstvene informacije se izražavaju primarno monetarno (vrednosno).
Koncept opreznosti (konzervatizma) (Conservatism concept)	Računovodje prikazuju pozicije u finansijskim izveštajima tako što se izbegava precenjivanje sredstava, sopstvenog kapitala i prihoda i potcenjivanje obaveza i rashoda.
Koncept vremenskog perioda (Time period concept)	Obezbedjuje da se računovodstvene informacije prikazuju u regularnim intervalima.
Koncept materijalnosti (bitnosti) (Materiality concept)	Računovodje se striktno pridržavaju ispravnog računovodstva samo za pozicije koje su značajne za finansijske izveštaje kompanije.

Principi

(Principles)

Princip pouzdanosti (objektivnosti) <i>(Reliability (objectivity) principle)</i>	Računovodstvene evidencije i izveštaji se baziraju na najpouzdanijim raspoloživim podacima.
Princip troška <i>(Cost principle)</i>	Sredstva i usluge, prihodi i rashodi se evidentiraju po svojim stvarnim istorijskim troškovima.
Princip prihoda (realizacije) <i>(Revenue principle)</i>	Govori računovodjama kada da priznaju prihod (samo kada je zaradjen) i o iznosu prihoda za priznavanje (novčana vrednost onoga što se prima).
Princip sučeljavanja <i>(Matching principle)</i>	Usmerava računovodje u (1) identifikovanju svih rashoda nastalih tokom perioda, (2) merenju rashoda i (3) sučeljavanju rashoda prihodima zaradjenim u toku perioda. Cilj je da se izmeri neto dobitak.
Princip konzistentnosti <i>(Consistency principle)</i>	Biznisi treba da koriste iste računovodstvene metode iz perioda u period.
Princip obelodanjivanja <i>(Disclosure principle)</i>	Finansijski izveštaji kompanije treba da prikažu dovoljno informacija eksternim korisnicima, u cilju donošenja na informacijama zasnovanih odluka o kompaniji.

Finansijski izveštaji i napomene

(Financial Statements and Notes)

Bilans stanja <i>(Balance sheet)</i>	$Sredstva = Obaveze + Sopstveni kapital$ u odredjenom trenutku.
Bilans uspeha <i>(Income statement)</i>	$\begin{array}{r} \text{Prihodi i dobici} \\ - \text{Rashodi i gubici} \\ \hline = \text{Neto dobitak ili gubitak perioda} \end{array}$

EKONOMSKI HORIZONTI

Izveštaj o novčanim tokovima (<i>Statement of cash flows</i>)	Prilivi gotovine – Odlivi gotovine = Povećanje ili smanjenje gotovine u toku perioda, grupisano u okviru poslovnih, investicionih i aktivnosti finansiranja
Izveštaj o neraspodeljenom dobitku (<i>Statement of retained earnings</i>)	Početni neraspodeljeni dobitak + Neto dobitak (ili neto gubitak) – Dividende = Krajnji neraspodeljeni dobitak
Izveštaj o spostvenom kapitalu (<i>Statement of stockholders' equity</i>)	Pokazuje razlog promene na svakom računu sopstvenog kapitala, uključiv i neraspodeljeni dobitak.
Napomene uz finansijske izveštaje (<i>Financial statement notes</i>)	Obezbeđuju informacije koje ne mogu biti pogodno prikazane u samim finansijskim izveštajima. Napomene su integralni deo izveštaja.

Literatura:

- [1] Gernon, H. and Meek, K.G., (2001) *Accounting: An International Perspective, Fifth Edition*, McGraw Hill, New York, *International Edition*;
- [2] Harrison, Jr., T.W. and Horngren, T.C., (1998) *Financial Accounting, Third (International) Edition*, Prentice Hall International, Inc., New Jersey;
- [3] Hermanson, H.R., Edwards, D.J. and Maher, W.M., (1992) *Accounting Principles, Fifth Edition*, Richard D. Irwin, Inc., Homewood, IL.